

היום נלמד בעזרת ה':

## שקלים דף ד

**המשך המשנה:** קלבון: מטבע הנקרא 'קלבון' = קל בין, כלומר מטבע הניתן לחלפנים בעמלת הפריטה. החייב לתת מחצית השקל חייב גם לתת את הקלבון, אבל מי שאינו חייב כגון כהנים או נשים פטור מהקלבון, וכן ישראל ששוקל בעבורם פטור.

**ואם שקל על ידו ועל יד חבירו:** הנותן סלע (= 2 חצאי שקל) בעבורו ובעבור חבירו – לדעת ת"ק מספיק לתת קלבון אחד בעבור פריטה אחת לשניהם, ולדעת ר"מ צריך לתת שני קלבונות כי כל אחד מחייב בקלבון.

**הנותן סלע ונוטל שקל:** כלומר חצי שקל עודף.

**השוקל על יד עני:** אם נותן זאת במתנה עבורם פטורו חכמים מקלבון, אבל אם מלווה להם את הכסף חייב בקלבון הנחשב כחלק מההלוואה.

**האחין השותפין:** אחים שירשו את אביהם - אם עדיין לא חילקו את הירושה ביניהם, נחשב הדבר כאליו אביהם שוקל בעבורם במתנה ולכן פטורים מקלבון. אבל אם חילקו את הירושה ולאחר מכן חזרו והשתתפו, הם נחשבים כסתם שותפים וחייבים בקלבון. ולעניין מעשר בהמה הדבר הפוך, כי ישנה הלכה ששותפים פטורים ממעשר בהמה, אבל יורשים שלא חילקו את הירושה חייבים.

**גמרא:** אע"פ שאמרו: ממשנתנו מדוייק שרק אם שקלו הקטנים מקבלים מידם אבל לא תובעים מהם, ואילו מהמשנה הקודמת מדוייק שלא ממשכנים את הקטנים אבל כן תובעים מהם? והתשובה תלויה אם הביא הקטן ב' שערות (כלומר בן יג' וב' שערות - הנחשב לגדול בדיני התורה) או לא.

**תיפתר כמ"ד כותי כנכרי:** נחלקו התנאים האם כותי נחשבים לגרי צדק ודינם כישראל, או דינם כגויים. משנתנו המשווה את הכותים לנכרים שלא מקבלים מהם מחצית השקל, סוברת לכאורה כמ"ד כותי כנכרי.

(המשך בדף הבא ↓)

רבי לעזר: מיישב את המשנה כמ"ד כותי כישראל. הרישא של המשנה המדברת במחצית השקל, מדברת בנכרים בלבד אבל מכותים מקבלים. ואילו הסיפא המדברת על קרבנות טהרה, מדברת בכותים בלבד אבל בנכרים לא שייך בכלל דיני טומאה וטהרה.

## הגמרא מבררת האם מקבלים נדבות מהנכרים לצורך בית המקדש:

דעת רבי יוחנן לא מקבלים מהם בתחילה לבניין הבית, בכדי שלא יתערבו ויפריעו לבניין וגם כדי שלא יאמרו שיש להם חלק בבניין בית המקדש. אבל מקבלים מהם בסוף דווקא לא דבר 'מסויים' שניכר לעין כל שהם תרמו אותו. ולדעת ריש לקיש לא מקבלים מהם כלל לבדק הבית.

מתניתא פליגי על רבי יוחנן: הברייתא האומרת ש'אין מקבלים מהם הקדש ונדבה לבדק הבית' ומשמע בין תתחילה בין בסוף? רבי יוחנן מתרץ שמדובר דווקא בדבר מסויים (קרבת העדה).

מתניתין פליגי על רשב"ל: משנתנו האומרת 'הכל שוין שהם נודרין ונידרין? רשב"ל מתרץ שמדובר בקרבן עולה, אבל לבדק הבית לא מקבלים מהם. וכוונת המשנה 'נידרין' אינה שהדיר ישראל את הגוי להביא קרבן שהרי לא ישמע לו, אלא כשאמר הנכרי 'הרי עלי עולה' ושמע הישראל ואמר 'מה שאמר זה עלי', נמצא שהישראל נידר על ידי הגוי (תקלין חדתי ע"פ גירסת הגר"א).

לא הביא עימו נסכים: הרי אם הגוי לא הביא נסכים עם הקרבן, ולאחר מכן הביא אותם - דינם 'מותר נסכים' שקונים בהם כלי שרת. קושיא לרשב"ל שהרי הביא דבר שאינו מסויים לבדק הבית (לפירוש קרבן העדה הקושיא גם לרבי יוחנן מכיון שנחשב לדבר מסויים)?

רבי בון מתרץ שכמו שהגויים נערכין (שאמר הגוי ערך פלוני ישראל עלי צריך לשלם את ערכו) וכסף זה הולך לבדק הבית - מכיון שהגוי התכוין לנדוב לשם שמיים ואינו מודע להיכן הולכת תרומתו, כך גם כאן הנסכים הולכים לבדק הבית.

רשב"ל פתר לה: המקור לשיטתו מהפסוק 'לא לכם ולנו לבנות בית לאלוקינו'. רבי חזקיה א"ר סימון טוען שמפסוק זה לומדים שלא מקבלים מהם גם לצורך בניית העיר ירושלים.

**למדנו במשנה - ואלו שחייבים בקלבון וכו':** ולמדנו שם במשנה שהשוקל עליו ועל חבירו לדעת ת"ק שניהם חייבים קלבון אחד ולדעת ר"מ שני קולבנות:

טעמו של רבי מאיר: שכשם שחייב מחצית השקל הוא מן התורה כך חיוב הקלבון הוא מן התורה, ולכן כל אחד חייב להביא קלבון יחד עם מחצית השקל, וכפי שאמר רבי מאיר שהקב"ה הראה למשה כמין מטבע של אש ואמר לו שבזה יתנו, ומכך שהקב"ה הראה לו מטבע של אש מוכח שהקב"ה הקפיד שלא יגרעו כלום ממחצית השקל שהיה בזמן משה, וע"י הקלבון שהוא מוסיף בוודאי יהיה כאן שיעור של מחצית השקל. אבל לדעת חכמים הקלבון הוא דמי הפריטה שנותנים להקדש (שנתנו שקל שלם והגזבר של ההקדש פרט להם לשני חצאים), ולכן שניהם חייבים רק קלבון אחד.

**למדנו במשנה - הנותן סלע (= שקל של תורה) לגזבר, ונוטל שקל (= חצי שקל של תורה) עודף, חייב שני קולבנות:**

לדעת רבי אלעזר - זה כשיטת רבי מאיר, הסובר שקלבון אחד הוא נותן עבור הפריטה וקלבון נוסף מדין תורה כנ"ל. ולדעת רב - זה לדברי הכל, משום שעליו לתת קלבון אחד על השקל שהוא נותן לגזבר וקלבון נוסף על השקל שהוא נוטל כעודף.

נמצא שלשיטת רב, רבי מאיר יסבור שעליו לתת שלשה קולבנות: 1. על השקל שהוא נותן. 2. על השקל שהוא נוטל כעודף. 3. קלבון נוסף מדין תורה כנ"ל.

**האחין והשותפין וכו':** מה שאמרה המשנה שהאחים והשותפים שחייבים לתת קלבון פטורים ממעשר בהמה, זה רק כאשר הם חלקו ביניהם את נכסי אביהם וחזרו והשתתפו, שדינם כשנים שנתנו מחצית השקל כאחד שנותנים קלבון, אבל פטורים ממעשר בהמה לפי שהם שותפים, והדין ששותפים פטורים ממעשר בהמה.

ומה שאמרה המשנה שהם חייבים במעשר בהמה ופטורים מקלבון, זה רק כאשר הם ירשו את נכסי אביהם ועדיין לא חילקו אותם ביניהם, שהכל נחשב כממון אחד והנתינה של מחצית השקל נחשבת כנתינה אחת ולכן הם פטורים מקלבון, אבל חייבים במעשר בהמה כיון שאין כאן שותפות אלא בעלות אחת.

**אמר רבי לעזר (= אלעזר):** מה שאמרנו שאם האחים חלקו ביניהם את נכסי אביהם וחזרו והשתתפו הם נחשבים כשותפים, זה רק כאשר הם חלקו גדיים כנגד תיישים וכו', כלומר שלא נטל כל אחד מהמין שנטל אחיו, אלא עשו שזומה כמה כל מין שווה

כנגד המין השני וחילוקו ביניהם, שאז כל אחד מהם נחשב כ'לקוח' (= כאילו הוא קנה את הבהמות) שהוא פטור מלעשר אותם, וכן הוא חייב בקלבון. אבל אם חלקו גדיים כנגד גדיים, א"כ הוברר שמה שהוא נטל זה חלקו בירושה משעה שמת אביו, ולכן על כל אחד לתת מעשר בהמה כיון שהוא נחשב ל'יורש' החייב במעשר בהמה, ואף לאחר שיחזרו וישתתפו הם חייבים במעשר בהמה, כיון שאז הירושה חוזרת למקומה והכל נחשב לממון אחד ואין זו שותפות הפוטרת, וכן יפטרו מלתת קלבון.

רבי יוחנן חולק על רבי לעזר: אפילו אם חלקו גדיים כנגד תישיים הם נחשבים ל'לקוחות', משום שאין 'ברירה' ואנו לא אומרים שהוברר הדבר שמה שהוא נטל זה חלקו בירושה, ולכן הם פטורים ממעשר בהמה. וכפי שנאמר במשנה במס' בכורות, שלקוח או מי שקיבל מתנה פטור ממעשר בהמה.